

Innlandet fylkeskommune
Pb. 4404
2325 HAMAR

Saksbehandler, innvalgstelefon
Runa Bø, 61 26 60 54

Regional planstrategi for Innlandet 2020-2024 – uttalelse ved høring

Vi viser til brev av 5. mars 2020 med høring av Innlandsstrategien 2020-2024. Vi viser også til regionale innspillsverksteder før høring av strategien.

Innlandsstrategien var tema i Fylkesmannens barn og unge-panel 15. juni 2020, deres innspill er slik:

«Barn og unge-panelet opplever at Innlandsstrategien er skrevet på en vanskelig måte slik at det er utfordrende å forstå innholdet. For at barn og unge skal ha en reell mulighet til å gi innspill og medvirke, er det viktig at slike dokument unngår å bruke mange vanskelige ord.

Barn og unge-panelet savner generelt et større fokus på barn og unge i planstrategien. Det er bekymringsfullt at over 30% av barn og unge i Innlandet ikke er fornøyd med egen helse, dette må tas på større alvor. Det savnes også at barn og unges psykiske helse blir løftet som tema i strategien, når det fremkommer i kunnskapsgrunnet at Innlandet har 15-20 % barn og unge med nedsatt funksjonsevne på grunn av psykiske plager. Dette burde være et eget punkt under «Ønsket langsiktig utvikling».

Dette er Fylkesmannens barn og unge-panel opptatt av:

Barn og unge-panelet løfter frem viktigheten av å ha alternative former for skolegang – slik at alle har mulighet for et godt tilbud. Satsingen «Inn på tunet» trekkes frem som et viktig og nødvendig tiltak. Panelet ønsker at det satses på flere alternative muligheter slik at flere kan gjennomføre videregående opplæring.

Barn og unge-panelet er opptatt av Innlandets mulighet til å være en attraktiv student-region og mener at det må satses mer på å tilrettelegge for et aktivt studentmiljø. Mange studenter fra Innlandet velger heller å bo hjemme enn å bo på studenthybel på grunn av et manglende studentmiljø.

Barn og unge-panelet ønsker også å rette fokus på viktigheten av å ha et godt og rimelig kollektivtilbud, slik at alle, uansett sosial bakgrunn, kan komme seg fra hjem til skole og fritidstilbud. Vi har et nytt fylke og det hadde vært bra om det kunne blitt lagt til rette for at barn og unge kan bli

bedre kjent i Innlandet gjennom denne måten å reise på. En hurtigbåt mellom Lillehammer-Gjøvik-Hamar ville også vært et veldig positivt tilbud i denne sammenhengen.»

Fylkesmannen har videre slike innspill til Innlandsstrategien:

Generelt

Fylkesmannen ser på arbeidet med regional planstrategi og regional planlegging som viktig. Dette gir mulighet til å forene ressurser og oppnå en framtidretta utvikling i Innlandet på tvers av kommunegrenser, sektorer og forvaltningsnivåer.

Kunnskapsgrunnlag, satsingsområder og langsiktige utviklingsmål

Fylkesmannen mener planstrategien bygger på et godt kunnskapsgrunnlag og slutter seg til vektleggingen av tverrfaglighet både i strategiarbeid og planprioritering. Fylkesmannen støtter opp under de foreslåtte langsiktige utviklingsmålene for Innlandet og mener de gir et godt grunnlag for videre utvikling.

Koronapandemien har pågått under høringsperioden og vil påvirke Innlandet i lang tid framover. Fylkesmannen anbefaler at erfaringene fra perioden og en refleksjon rundt hva som blir «den nye normalen», legges til grunn for sluttbehandlingen av Innlandsstrategien, bl.a. med tanke på planprioriteringen.

Innlandet er et stort hyttefylke med mange deltidsinnbyggere. Dette er omtalt flere steder i strategien. Fylkesmannen mener det er behov for en overordna vurdering av de samfunnsmessige, miljømessige og økonomiske virkningene av eksisterende utbygging og om hyttekommunene er rustet til å håndtere dagens og planlagte antall deltidsinnbyggere, både i en normalsituasjon og ved krise. Ivaretagelse av deltidsinnbyggere og turister samt videreutvikling av hytte-/reiselsområdene i fylket vil være aktuelle tema under alle de fire nye planene

Planprioriteringer

Det er foreslått fire nye samt revidering og videreføring av en rekke regionale planer innenfor Fylkesmannens ansvarsområder. For å lykkes med planarbeidet og oppfølging av de regionale planene er et tydelig og godt samarbeid mellom offentlige aktører viktig. Det blir også viktig å tydeliggjøre forholdet mellom de fire nye regionale planene og de mange planer og strategier som disse skal erstatte eller utfylle. Innenfor noen fagområder, som ikke umiddelbart «passer inn» i de nye planene, vil det fortsatt være behov for egne delplaner eller strategier. Før utarbeidelse av de fire planene er det viktig å vise sammenhengene mellom dem og ikke lage unødig overlapp i tema eller skape motstrid og uklarheter mellom planene.

I høringsbrevet er det pekt på økende ulikheter mellom regionene, noe som gjør at det vil være behov for å utvikle ulike strategier for bo- og arbeidsmarkedsregionene i fylket, f.eks. Fjellregion – Mjøsregion. Vi savner en nærmere utdyping rundt dette.

Handlingsprogrammene til så brede planer kan bli omfattende. Vi mener likevel at opplegget med fire regionale planer og tilhørende handlingsprogrammer med konkrete tiltak, gir større forutsetning for at planene blir realisert. Det forutsetter konkretisering og prioritering i handlingsprogrammene.

Regional plan for samfunnssikkerhet, klimatilpasning og robust infrastruktur

Fylkeskommunen foreslår å utarbeide en regional plan for samfunnssikkerhet, klimatilpasning og robust infrastruktur. Fylkesmannen slutter seg til dette og vil bidra med sin kompetanse i arbeidet med å utforme en regional plan med effektive tiltak som reduserer faren for uønskede hendelser.

Samfunnssikkerhet og beredskap er ett av seks satsingsområder i overordnet virksomhetsplan for Fylkesmannen i Innlandet (2020). Koronahendelsen har vist at digital infrastruktur er viktig. En velfungerende digital infrastruktur er sentralt for muligheten til å jobbe og bo i distriktene, og da er det viktig at beredskapen ivaretas. Dette gjelder alt fra Cyber- og informasjonssikkerhet til bredbåndsutbygging. Bortfall av digital infrastruktur vil ikke bare forverre en eksisterende krise, men også være en krise i seg selv. Vi støtter fylkeskommunen i at dette temaet gis spesiell oppmerksomhet, og det vil også måtte kobles mot de andre planene.

Av de mange hensyn som planarbeidet skal ivareta, nevnes også det økende antallet deltidsinnbyggere og turister i mange av Innlandets kommuner. Vi viser til vår omtale av dette temaet innledningsvis, og er enig i at de beredskapsmessige sidene ved dette bør være tema i planarbeidet.

Det er ellers viktig å sørge for god kobling mellom denne planen og regional plan for klima og miljø når det gjelder klimatilpasningsdelen.

Regional plan for det inkluderende Innlandet

Planen har en bred innfallsvinkel til inkludering, med hovedfokus på utvikling av lokalsamfunn, samfunnsdeltagelse og gode møteplasser.

Utfordringene med å videreutvikle et godt tjenestetilbud for alle samtidig som andelen arbeidsaktive i befolkningen synker og andelen eldre stiger, og de økonomiske virkningene dette gir, er godt omtalt. Fylkesmannen spiller inn at understøttelse av ulike typer samarbeid mellom nabokommuner / i bo- og arbeidsregioner vil være viktig for å kunne videreutvikle tjenestetilbudene i fylket.

Planarbeidet skal bidra til å løse utfordringer innen økende sosiale ulikheter og utenforskap knyttet til både folkehelse og arbeidsliv. Dette er positivt, og Fylkesmannen vil bidra i planarbeidet med sin kompetanse på de ulike fagområdene planen dekker.

Barn og unge er satsingsområde i overordnet virksomhetsplan for Fylkesmannen. Vi ser at planstrategien og omtalen av regional plan for det inkluderende Innlandet har en universell tilnærming, men savner likevel en større vektlegging av barn og unges oppvekstvilkår. I denne sammenhengen peker vi på at visjon og satsingsområde «Innbyggere» også bør omtale betydningen av å tilrettelegge for at den enkelte innbygger får utnytte sitt potensiale. Her er tidlig og tverrfaglig innsats viktig. I tillegg mener vi det flerkulturelle bør være mer tydelig omtalt. Her finnes grupper som lett faller utenom i arbeids- og samfunnsliv, og som offentlige myndigheter må ha et forsterket fokus på. Både for barn og unge, de som av ulike årsaker står utenfor arbeids- og samfunnsliv samt eldre er det å oppleve mestring i hverdagen og at det legges til rette for dette, viktig.

Samordna bolig-, areal- og transportpolitikk er et sentralt tema i planarbeidet som må kobles tett sammen med regional plan for klima, miljø og arealbruk. Vi er enige i at det er behov for en fornyet politikk for hele Innlandet på dette området. Dette gjelder også videreutvikling av hytte-/reiselivsområdene som i tillegg til inkludering av deltidsinnbyggere og turister, også har koblinger til de øvrige regionale planene.

Regional plan for klima, miljø og arealbruk

Planen skal legge til rette for mer helhetlig og bærekraftig arealbruk i Innlandet, og en mer helhetlig vurdering av arealgrunnlagets samlede verdi, kapasitetsutnyttelse og behov.

Grønn omstilling og klima er et satsingsområde i overordnet virksomhetsplan for Fylkesmannen. Det er et langsiktig mål at Innlandet skal være en ledende region innen klimaarbeid og grønn omstilling. Planstrategien inneholder gode oppsummeringer av både FN's bærekraftsmål, nasjonale forventninger og politikktutforming på området. Temaet grønn omstilling og klima er vidt og må følges opp med tiltak også innen de andre tre nye planene. Klima skaper både utfordringer og muligheter i et fylket som Innlandet med store naturressurser som kan brukes positivt i et klimanøytralt Innland.

Deltemaene innen dette planarbeidet er mange; klimatilpasning, klimagassreduksjoner, energibruk, arealdisponering mm. I tillegg er verdiskaping et prioritert tema. Vi mener det er viktig å legge klar hovedvekt på konkrete mål og tiltak i denne planen for å redusere utslipp av klimagasser og gjennomføre miljøvennlig energiomlegging, samt deler av temaet klimatilpasning. Planene må ses i sammenheng og «beslektede» planer må kobles aktivt sammen. Koblingen til regional plan for samfunnssikkerhet, klimatilpasning og robust infrastruktur blir her viktig.

Vi viser til vår omtale av grønne sektorers betydning under regional plan for innovasjon, verdiskaping og kompetanse. I foreliggende plan, eller i regional plan for det inkluderende Innlandet (samordnet bolig-, areal- og transport), mener Fylkesmannen at utforming av en egen jordvernstrategi må inngå.

Som omtalt innledningsvis er det behov for felles føringer i Innlandet knyttet til utvikling av de store hytte-/reiselivsdestinasjonene våre. Stikkord i den sammenheng er avgrensing mot urørte fjell- og naturområder, utvikling av sentrumsområder med tjenester og servicefunksjoner, miljøvennlig transport og kvalitet i hytteutbyggingen inkludert gode energiløsninger. Innlandet kan ta en posisjon som Norges første klimapositive hyttefylke/hytteby og vi mener føringer for en fremtidig bærekraftig hytteutvikling for Innlandet bør på plass.

Regional plan for innovasjon, verdiskaping og kompetanse

Verdiskaping knytta til natur- og kulturarv vil være et tverrgående tema i regionalplanene for klima, miljø og arealbruk og innovasjon, verdiskaping og kompetanse. Innlandet har store utmarksarealer. Mer enn 30 % av Opplands areal og 13,5 % av Hedmarks areal er vernet. Elleve nasjonalparker ligger helt eller delvis i Innlandet. Reiseliv er allerede en viktig næring og et satsingsområde framover, sammen med fritidsbebyggelse. For Innlandets framtid er det grunnleggende at denne satsingen blir bærekraftig, både økonomisk og i forhold til natur- og kulturarven. Skal vi greie å fylle bærekraftbegrepet med reelt innhold, dvs. å kombinere økt bruk av utmarksressursene med ivaretagelse av verneverdiene, er aktiv og kunnskapsbasert besøksforvaltning nødvendig.

Bruk/vern er et tema som har hatt stort fokus i Innlandet i en årrekke, og det er utviklet omfattende kompetanse på temaet, både hos regionale myndigheter, forskningsmiljøer og lokale forvaltningsknutepunkter for verneområdene. Denne kompetansen bør utnyttes på en bedre måte enn i dag for å fremme grønn omstilling i Innlandet.

Grønn økonomi er nevnt under visjonen om innovasjon. Vi savner likevel en sterkere og mer aktiv omtale av omstilling til lavutslippssamfunnet ut fra potensialet for dette i Innlandet og nødvendigheten av det.

Innlandet har et stort potensial knyttet til grønne sektorer og utvikling av nye produkter og tjenester innen disse. Dette gjenspeiles i en rekke strategier, programmer og planer på regionalt nivå, ofte med et verdiskapingsfokus. En regional plan for innovasjon, verdiskaping og kompetanse gir muligheter for et helhetlig perspektiv på disse satsingene. Samtidig kan det bli krevende å møte utfordringer, både innen sektorer og tverrfaglig mellom sektorer, på en tydelig måte som fører til handling. For å tydeliggjøre mål og satsinger ikke bare på regionalt nivå, men også i en nasjonal kontekst, mener vi det fortsatt vil være behov for separate planer og strategier på enkelte områder. Et eksempel er skogbruksområdet som i dag har tydelige mål og satsingsområder innenfor infrastruktur, samfunnssikkerhet, klima, miljø, arealbruk samt innovasjon, verdiskaping og kompetanse. Det er viktig at dette fortsatt holdes samlet i én plan/strategi. Tilsvarende gjelder for bioøkonomistrategien. På jordbruksområdet bør det imidlertid være et potensial for å se programmer og satsinger i større sammenheng, der nåværende Regionale bygdeutviklingsprogram vil kunne utgjøre en basis for en Regional jordbruksstrategi tilsvarende den på skogbruksområdet.

Gjeldende planer – behov for revidering

Fylkesmannen slutter seg til planstrategiens forslag om hvilke gjeldende planer som skal inngå i/legges til grunn for arbeidet med de fire nye planene.

Når det gjelder planer som skal videreføres og ikke revideres i perioden har vi slike innspill:

Regionale villreinplaner

Innlandet har regionale planer for fire nasjonale villreinområder. Vi mener at fylkeskommunen må vurdere å revidere disse i inneværende planperiode. Dette gjelder særlig regionalplanene for Rondane-Sølnkletten. Både internasjonalt og nasjonalt har villreinhensyn blitt sterkere vektlagt siden regionalplanene ble godkjent. IUCN satte i 2016 villreinen på den globale rødlista for truede arter, som følge av en global tilbakegang på om lag 40 % siste 21-27 år. Villreinplanene bør vurderes revidert etter planlagt kartlegging av tilstanden for villreinen, som skal gjennomføres i 2021. For Rondane-Sølnkletten mener vi det allerede nå er grunnlag for å signalisere revideringsbehov ut fra at brukspresset er stort og at det allerede er kommet et omfattende nytt kunnskapsgrunnlag etter at planen ble fastsatt i 2013, jf. utdyping i vedlegg. For alle de regionale villreinplanene vil vi tilrå at handlingsprogrammet revideres, og at ressurser avsettes til oppfølging.

Regional plan for Gudbrandsdalslågen

Av hensyn til forutsigbar og effektiv oppfølging av planen, mener Fylkesmannen det er behov for en begrenset revisjon gjennom oppdatering av kunnskapsgrunnlaget og ved at enkelte sideavdrag får sterkere fokus.

Med hilsen

Anne Kathrine Fossum (e.f.)
kommunal- og samordningsdirektør

Runa Bø
fagdirektør

Dokumentet er elektronisk godkjent

Vedlegg:

1 Utdyping om revisjonsbehov for villreinplaner

Kopi til:

Norges vassdrags- og energidirektorat Region Øst	Postboks 4223	2307	HAMAR
Statens vegvesen Region Øst	Postboks 1010	2605	LILLEHAMMER